

Ηλεκτρονική οχλοσοφία και μακροοικονομικές προβλέψεις

Θα έχετε ακούσει σίγουρα περί της «σοφίας του όχλου». Πρόκειται για μια «αλήθεια της στατιστικής». Το 1906 ο Francis Galton, στατιστικολόγος, έκανε το εξής πείραμα σε μια εμποροπανήγυρη στο Plymouth της Αγγλίας: Ζήτησε από οκτακόσια περίπου άτομα να μαντέψουν το ακριβές βάρος ενός σφαγμένου βοδιού, και κατέγραψε σε μια κόλλα χαρτί την εκτίμηση του καθενός. Κατόπιν υπολόγισε τον μέσο όρο αυτών των προβλέψεων και διαπίστωσε ότι ο μέσος όρος των προβλέψεών τους ήταν πιο κοντά στο πραγματικό βάρος του βοδιού από κάθε μία πρόβλεψη ξεχωριστά. Με απλά λόγια, ο «όχλος», κατά μέσον όρο, κατάφερε να προβλέψει καλύτερα το ζητούμενο μέγεθος από ότι το οποιοδήποτε μέλος του όχλου αυτού. Το συμπέρασμα του Galton ήταν ότι το πλήθος, ο όχλος, μπορεί να γνωρίζει την αλήθεια καλύτερα από οποιοδήποτε άτομο που το αποτελεί. Ουσιαστικά, επρόκειτο για έναν ύμνο στην δημοκρατία και μια απάντηση σε όσους, π.χ. ο Πλάτων, την στηλιτεύουν ως... οχλοκρατία.

Το εύρημα του Galton επαληθεύεται συχνά-πυκνά. Πάρτε για παράδειγμα το πρόσφατο αποτέλεσμα των Προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ. Οι υποτιθέμενοι «ειδικοί» μας έλεγαν συνεχώς ότι επρόκειτο για μια τιτανομαχία, με τους δύο υποψήφιους να μοιράζονται σχεδόν 50-50 τις ψήφους. Την ίδια περίοδο, οι προβλέψεις του «όχλου» έδιναν πιθανότητα νίκης στον Ομπάμα 94%. Όπως απεδείχθη από το τελικό αποτέλεσμα ο «όχλος» είχε δίκιο, καθώς ο Πρόεδρος των ΗΠΑ κέρδισε τις εκλογές με μεγάλη ευκολία, ανατρέποντας τα προγνωστικά των «επαγγελματιών» δημοσκοπών που ήθελαν τον αγώνα να κρίνεται στο νήμα.

Από τότε που ξέσπασε η Κρίση, στην Ευρώπη, στην Αμερική και, βεβαίως στην Ελλάδα, οι «ειδικοί» διαφωνούμε ως προς όλες τις σημαντικές μεταβλητές: πληθωρισμό, χρέος, ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας. Οι επίσημες αρχές (υπουργείο οικονομικών, ΔΝΤ, ΕΕ κλπ) συστηματικά σφάλουν στις προβλέψεις τους την ώρα που ακόμα και η «κουτσή Μαρία» προβλέπει καλύτερα από τους «ειδικούς» την φορά των αριθμών.

Το ερώτημα είναι: Μήπως κι εδώ οι προβλέψεις του «όχλου» είναι ακριβέστερες από εκείνες των επίσημων θεσμών; Ή από προβλέψεις «τύπων» όπως ο υπογράφων (που μπορεί να σφάλουμε προς την αντίθετη κατεύθυνση); Η μεγάλη διαφορά μεταξύ της περίπτωσης του Galton και της προκειμένης είναι ότι άλλο το να εκτιμάς το βάρος ενός ψόφιου βοδιού και άλλο με προβλέψεις το ποσοστό χρέους της χώρας. Στην πρώτη περίπτωση, δεν υπεισέρχεται ιδεολογική διάσταση – απλά, προσπαθείς να προβλέψεις το βάρος ενός νεκρού ζώου. Στην περίπτωση όμως του ελληνικού δημόσιου χρέους, ή του ρυθμού μεγέθυνσης (ή συρρίκνωσης) του ΑΕΠ της χώρας, η ιδεολογική τοποθέτηση του καθενός μας δημιουργεί προβλήματα. Π.χ. όσοι πιστεύουν ότι η σημερινή κυβέρνηση ακολουθεί το πιο βατό μονοπάτι που υπάρχει, έχουν την τάση να συμφωνούν με τις προβλέψεις της κυβέρνησης για το δημόσιο χρέος κλπ.

Αντίθετα, όσοι από εμάς διαφωνούμε με τις κυβερνητικές επιλογές, τείνουμε να προβλέπουμε μεγαλύτερο ποσοστό χρέους για το 2013, μεγαλύτερη ύφεση κλπ. Έτσι είναι: οι προβλέψεις μας επιρρεάζονται από τις πεποιθήσεις μας. Οπότε, η «σοφία του όχλου» υπονομεύεται από το γεγονός ότι ο όχλος είναι διχασμένος, στην περίπτωση της Ελλάδας σήμερα, μεταξύ μνημονιακών και αντιμνημονιακών. Όσο μεγαλύτερο το ποσοστό των πρώτων, τόσο πιο μικρός ο μέσος όρος προβλέψεων του «όχλου» για το δημόσιο χρέος. Κ.ο.κ.

Αναρωτιέμαι αν η «σοφία του όχλου» επανακάμψει στην περίπτωση που εισάγουμε τα εξής δύο διαδικαστικά βήματα: Πρώτον, οι προβλέψεις του καθενός μας (του κάθε μέλους του όχλου που καλείται να καταθέσει τις προβλέψεις του) να ανταμείβονται με ένα χρηματικό ποσό που μεγαλώνει όσο πιο ακριβής αποδεικνύεται η πρόβλεψή του. Δεύτερον, η πρόβλεψη του κάθε ατόμου να κατατίθεται ανώνυμα. Η ιδέα εδώ είναι ότι, όταν ανταμείβεσαι χρηματικά για την ακρίβεια της πρόβλεψής σου, και η πρόβλεψή σου δεν αποτελεί δημόσια τοποθέτηση, τότε ο καθένας από εμάς ίσως να νιώθει πιο «ελεύθερος» να σκεφτεί άνευ προκατάληψης και να προβλέψει αυτό που πραγματικά πιστεύει ότι θα προκύψει (και όχι αυτό στο οποίο είναι ταγμένος ιδεολογικά πως «πρέπει» να προκύψει).

Δεν πρόκειται για ένα θεωρητικό ερώτημα. Αυτές τις αράδες τις γράφω επειδή στους επόμενους μήνες, σε συνεργασία με τον Gabe Newell (τον πρόεδρο της εταιρείας βιντεοπαιχνιδιών Valve) αποφασίσαμε να δώσουμε την δυνατότητα σε εκατομμύρια άτομα, ανά τον κόσμο, να καταθέτουν τις προσδοκίες τους για μια σειρά από μακροοικονομικές μεταβλητές υπό την μορφή ενός μικρού χρηματικού στοιχήματος. Π.χ. μπορεί κάποιος να στοιχηματίσει ένα δολάριο ότι ο ρυθμός αύξησης του ρυθμού ανάπτυξης των ΗΠΑ το τρίτο εξάμηνο του 2014 θα είναι 2,4% ή δύο ευρώ ότι το ελληνικό ΑΕΠ το τέταρτο εξάμηνο του 2013 θα είναι 176 δις ευρώ. Τα στοιχήματα αυτά (δηλαδή οι προβλέψεις που κάποιος πληρώνει για να υποστηρίξει) θα κατατίθενται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Steam (που ίδρυσε και λειτουργεί η Valve εδώ και καιρό) και όλα τα έσοδα θα μοιράζονται στους συμμετέχοντες σε αυτό το πείραμα (δηλαδή στον όχλο) ανάλογα με το πόσο ακριβείς ήταν οι προβλέψεις τους (δηλαδή η Valve δεν πρόκειται να κερδίσει από αυτή την «αγορά προβλέψεων»).

Στόχος αυτού του πειράματος είναι να δούμε αν, τελικά, και στον χώρο της μακροοικονομικής επιβεβαιώνεται το εύρημα του Galton ότι ο όχλος, κατά μέσον όρο, γνωρίζει καλύτερα. Στους επόμενους μήνες θα γνωρίζουμε. Ποιος ξέρει; Μπορεί το επόμενο Μνημόνιο να χρησιμοποιεί προβλέψεις που θα προκύπτουν από μικρο-στοιχήματα που θα βάζουν εκατομμύρια άτομα σε μια πλατφόρμα που σχεδιάστηκε για το εμπόριο βιντεοπαιχνιδιών. Εκεί που φτάσαμε, τουλάχιστον θα χαρούμε την ειρωνία μιας τέτοιας εξέλιξης.